



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### **R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales**

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè  
factorum pertinentes, breuiter tractantur

**Azor, Juan**

**Coloniae Agrippinae, 1612**

10 Quando, et quomodo soluat[ur]et finiat[ur].

**urn:nbn:de:hbz:466:1-14014**

retrocedendo, ad nutum, & voluntatem emptoris appolitur: de quo pacto nos in materia de emptione, & venditione.

Quintò, Cùm debitor, eò quòd anticipato soluit, minus reddit, quàm debeat: vt si debeas ad duos annos, centum aureos; & quia modò creditor soluis, reddis tantum 80. vel 90. mutuum videtur esse, non emptio: nam perinde est, ac si dares mutuos 80. aureos, vt reciperes 100. de qua re etiam nos latius eo, quem diximus, loco de emptione, & materia de cambiis.

Sextò, Cùm quis vendit fundum, vel domum, & statim tradit emptori, sed quia emptor pretium statim non soluit, percipit fructus rei venditæ, & emptori traditæ, donec illi pretium solutum est, & eos fructus non computat in sortem. Angl. *Vsura 1. num. 18. Et in verb. Emptio. num. 5. Rosella Vsura 1. num. 47. Gabr. in 4. dist. 15. qu. 11. art. 3. coneluf. 4. cap. 3. Siluester Vsura 2. qu. 11. Athesius lib. 3. tit. 11. art. 4. qu. 7. Artil. Vsura num. 15. Couarru. lib. 3. variar. resolution. cap. 4. Ioan. Bapt. Lupus in tract. de Vsura. comment. 3. nu. 15. Et seqq.*

Septimò, Cùm quis vendit rem pretio, quod valet, accepto, sed eà conditione, vt si hinc ad Pascha plus valuerit, plus sibi reddatur, si verò minus, pretium solutum nihil minuat. Archid. 1. qu. 4. cap. 1. Siluest. *Vsura 2. qu. 13. Angl. Vsura 1. num. 62. Rosella Vsura 1. nu. 39. Tabien. Vsura 3. qu. 5. Artil. Vsura nu. 12.*

Octauò, Cùm quis vendit alicui pecuniis egentem, merces, credito ad tempus pretio, vt statim emat eas ab eo cui vendidit, dato illi pretio minori. V. g. Titius vendit Caio qui indiget pecuniis, non mercibus, rem aliquam centum aureis solvendis ad tempus, & statim eas merces emit à Caio datus illi 90. aureis, tunc pretium Titius auget, quia solutionem eius expectat ad tempus, & deinde earum mercium pretiū minuit, quia soluit in presenti tempore, & lucratur 10. aureos, quod perinde est, ac si Titius 90. aureos mutuos daret, vt 100. reciperet. Angl. *Vsura nu. 60. Rosell. Vsura 2. num. 20. Silu. Vsura 2. qu. 4. Gabr. in 4. dist. 15. qu. 11. art. 3. Nauar. in Manual. c. 13. nu. 9.*

In pignori bus est etiam aliquando mutuum implicitum, vt cùm quis vile, & fructuosum pignus accipit, & eo vitetur, si fructus perceptos non computat in sortem, lucratur ex mutuo habet, & proinde est usurarium, quia à debitore accipit, quantum mutuum dederat, & præterea pignoris fructus. Quare creditor, ne se vltra labe contamineat, debet in sortem fructus pignoris computare. l. 1. Et 2. C. de pignorat. act. Et cap. 1. Et 2. de Vsura. Et cap. Cùm contra, de pignori. Item si creditor duo vel tria accipiat, ob eundem pignoris. Artil. in verb. *Vsura nu. 7.* Secundò pactum legis commissoriae in pignori bus, videlicet, vt si debitor ad tempus praefinitum debitum non soluerit, aut non satisfecerit creditori, pignus cadat in dominium ipsius creditoris, usurarium implicite est, vt dicam, eum de pignori bus agam: de quo pacto Inno. Hoff. Io. And. & Abb. in c. Significante, de pignori. Bart. l. 1. Et l. ult. C. de pactis pignori. Coua. l. 3. var. resol. c. 2. Io. Bapt. Lup. De vsura. comment. 2. in Prafa. num. 13. Silu. in verb. *Pactum. qu. 4.* quid ait orin. ex legibus civilibus, cùm aliqui ex appositione penæ non iudicet illicitum ex natura sua.

In contractu Societatis aliquando est lucrum ex mutuo implicito usurarium, vt si Titius inira societate cum Caio, in commune conferat 100. aureos, eà conditione, vt omnino, vel ex parte sint salui, & nihilominus æquam lucri partem accipiat, perinde est, ac si Titius 100. aureos mutuos Caio dedisset, centum, & decem ab eo recepturus, de quo in materia de Societatibus.

In contractu Locati, & conducti mutuum etiam usurarium inuenitur aliquando. V. g. Titius fingit se emere à Caio bouem viginti aureis, quem ipse Caius non habet, & deinde fingit se bouem eidem Caio locare, certa ab eo accepta mercede. Et ita dat Caio 10. aureos, quasi pretium empti bonis, & obligat sibi Caium ad reddendos sibi totidem aureos: & præterea quia locauit bouem eidem Caio,

Instit. Moral. Pa. 13.

obligat illum ad soluendam mercedem, & ita Caius manet Titio obligatus ad reddendos viginti quinque, vel viginti septem aureos, eum solum à Titio receperit 10. Angl. *Vsura 1. nu. 71. Rosell. Vsura 3. nu. 7. Silu. Vsura 2. qu. 6. Tabien. Vsura 3. qu. 7. Artil. eod. verb. nu. 18.*

Nec in cambiis etiam, & censibus mutuum usurarium deest. Nam quindocumque ex cambio lucrum exigitur propter temporis moram, usurarium est, quia perinde est, ac si Titius det mutuo centum, vt recipiat ad tempus centum, & decem. Tunc verò ratione temporis ex cambio lucrum accipitur, eum quis dat pecunias, eas recepturus cum lucro in eodem loco, vbi dedit.

### Quando, & quo modo mutuum solvatur & finiatur.

#### CAPVT X.

PRIMO quaeritur, An qui mutuum accepit pecuniarium, possit soluere in pecunia, quam ipse maluerit, inuito creditore: vt si Caius mutuatus est à Titio pecunia auream, vel argenteam decem aureos valentem, Quaeritur, an possit soluere totidem aureos in pecunia aerea, huc mutuo: Respondeo, posse, vbi eiusmodi conuersio est, quia in debitis pecuniariis potius habetur ratio æstimationis, quàm materia, vel formæ. Quares, an qui mutuos dat numeros aureos, vel argenteos, possit sibi debitorem obligare ad soluendum in pecunia aurea, argentea? Respondeo, posse, quia talis pecunia pretiosior, vilius, & melior habetur, quàm aerea, quia ad plura conducitur: ergo is qui mutuum dat, potest pactum apponere, vt sibi similis pecunia reddatur: nec enim cogitur gratis illa commodamittere. Minuta itidem pecunia, nonnulla patitur incommoda, à quibus is, qui mutuum dat, pecuniam auream, vel argenteam, potest sibi ex pacto cauere.

Si roges, an contra qui mutuum dat minutulam pecuniam, pacisci queat, vt sibi tantundem reddatur in pecunia aurea, vel argentea? Similis est quaestio, ac ea, An pactum in mutuo fieri possit à debitore, vt rem deteriorem reddere queat. V. g. vinum nouum pro veteri: Bart. in l. Cùm quid, de reb. cred. censet, huiusmodi pactum admitti posse. At Fulgos. in l. 2. ff. De reb. cred. asserit, tale pactum esse contra naturam mutui, idem etiam Roman. Ias. & Dec. in ea lege. Et reuera ita est, nam mutui natura, & substantia postulat, vt tantundem reddatur eiusdem generis, & qualitatis. l. De actionib. Et obligat. Et l. Cùm quid, ff. De reb. cred. Quare tale pactum debitor apponere nequit, nisi consentiente creditore.

Secundò quaeritur, An eum quis mutuum pecuniam accepit, possit tantundem reddere in frumento, vel alia aliqua re: Respondeo cum Gloss. in l. Mutuum, ff. De reb. cred. non posse, nisi annuente creditore, quia mutuum est reddendum tale eiusdem generis, quale acceptum est. Secus est, si anticipata pretij solutione, frumentum, sine futuro emererit fructus. Quid si Caius à Titio mutuum frumentum accepit, poteritne reddere pecuniam frumenti loco? Gloss. in loco citato negat posse, dissentiente creditore, quia frumentum, & pecunia genere diuersa sunt. At vero si frumentum Titius Caio vendiderit dilata ad tempus pretij solutione, tunc Caius non frumentum, sed pecuniam reddere secundum conscientiam debet. Quare videndum est, an Titius Caio frumentum mutuum dederit, an verò vendiderit. Nam si primum, totidem frumenti modios debet reddere, quot accepit: si secundum, pecuniam reddere cogitur tanquam pretium accepti frumenti. Ceterum ex accidenti secus aliquando fieri potest. Nam si Caius à Titio pecunias mutuas accepit, & reuera non habet, quas reddat, nec commodè frumentum, quod habet, potest vendere: tunc creditori satis faciet frumentum reddendo, nisi mutui solutionem creditor ad tempus differat. Rursus, si Caius frumentum emit à Titio, & deinde nummos non habet, quos soluat, venditori satisfaciet, si debitam pecuniam in frumen-

to soluat, nisi etiam solutionem venditor prorogare velit.  
Tertio quaeritur, Quid dicendum, quando pecuniae mutuae datae, & acceptae aestimatio auctoritate Principis, vel Reipublicae, vel lapsu temporis variatur, mutuumve tunc pecuniarum soluendum erit secundum aestimationem, quam pecunia habet tempore solutionis, An vero secundum eam aestimationem, quam habebat, quando est mutuo data, & accepta?

De hac quaestione in materia de Cambiis latius agendum erit. Quod spectat ad praesens, satis est, id, quod habetur in *L. Vinum. ff. De rebus cred.* ubi sic legitur: [ Vinum quod mutuum datum erat, per iudicem petatum est. Quatum est, cuius temporis aestimatio fieret, utrum enim datum esset, an cum licet contestatus fuisset, an cum res iudicaretur? Sabinus respondit: Si dictum esset quo tempore redderetur, quanti tunc fuisset non, quanti tunc fuisset, et petatum esset. ] Sic ibi. Aestimatio igitur vini mutuo dati incipit crescere, vel a tempore morae debitoris, vel a tempore litis contestatae, quando nihil est actum de aestimatione vini, quo tempore redderetur. Idem iuris est de pecuniarum mutuo dato, & accepto.

Quarto quaeritur, Vbi nam sit mutuum soluendum? Respondeo, si de loco pactum non fuit, reddi debet eo in loco, ubi est acceptum, si vero de loco certo actum est, reddi eo in loco debet, qui consensu utriusque, creditoris, & debitoris, est assignatus. Quartus, cuius loci pretium sequi oporteat debitorem, an eius, ubi mutuum est datum, An vero eius potius loci, in quo soluitur? In *L. Vinum. ff. Interrogatus. ff. De rebus cred.* sic habetur: [ Interrogatus (scilicet Sabinus) cuius loci pretium sequi oporteat? respondit: si convenisset, ut certo loco redderetur, quanti eo loco esset: si dictum non esset, quanti, ubi esset petatum. ]

Quinto quaeritur, Quid sit dicendum quando Titius mutuum dedit pecuniam Caio, ut eam redderet in frumento, vel vino, vel alio quolibet terrae fructu? An si nullus ex terra fructus existeret, Caius Titio satisfaciat tantumdem pecuniae reddendo? Hae quaestio commodius eam de emptione, & venditione erit sermo, pertractabitur.

Sexto quaeritur, Quid dicendum sit, quando Titius mutuo dedit Caio decem amphoras vini, vel decem tritici modios, & deinde auctoritate Principis, vel Reipublicae tales mensurae factae sunt minores, vel maiores, Caiusne mutuum restituere debebit secundum mensuram priorem, an secundum posteriorem? Respondeo, esse restituendum secundum mensuram veterem, quia tantumdem reddi debet, quantum est acceptum. Deinde mutuum reddendum est in re eiusdem generis a qua bonitas talis non est, nisi in subtilitate, quantitate, & qualitate intrinseca similis reddatur: ergo non satis est reddere eandem mensuram, quot accepisti, si minores evaserunt: quod si maiores, nullo iure compelleris in us mensuris mutuum restituere: nam plus redderes, quam tibi datum est.

Septimo quaeritur, Quid dicendum sit in hoc euentu? Titius dedit Caio decem modios tritici, Caius vero reddit Titio non triticum, sed pecuniam: debetne Titius dictam pecuniam restituere secundum aestimationem, quam triticum habebat, cum est mutuum datum, an secundum aestimationem, quam habet tempore solutionis? Responso patet ex his, quae dixi in 3. qu. huius cap. iuxta id, quod habetur in *L. Vinum. ff. de rebus cred.*

Sed videndum est, An Titius tritici modios vendiderit Caio, an vero mutuos dederit? Nam si vendidit, pecunia est soluenda iuxta aestimationem, quam habuit triticum tempore venditionis: neque enim vendi potuit plus, quam tunc aestimabatur. Si vero triticum mutuum dedit, tunc reddenda est pecunia secundum aestimationem, quam habet triticum tempore solutionis. Sit hoc exemplum: dedit Caio Titius mutuum modium tritici valentem decem nummos argenteos, satisfaciat Caius Titio, ei reddendo quinque nummos argenteos, si tempore solutionis toudem

nummis modius aestimatur. E contrario modius valebat, cum is mutuos est datus, quinque nummos argenteos, & tempore, quo solvi debet, valet decem; debet Caius Titius reddere decem nummos argenteos, quibus Titius, si velis, tritici modium emat sibi. Sicut *lib. 6. de Iustitia, q. 1. artic. 2. in condit. 2. usurarij contractus.*

Octavo quaeritur, Quid dicendum sit, quando Caius mutuum accepit a Titio triticum, & reddidit farinam, creditori ne satisfaciat? Auctores videntur innuere, eum satisfaciere; quia triticum, & farina, quod ad humanos usus pertinet, res eiusdem generis censentur. Unde cum Princeps, vel Respublica prohibet, ne quis alio triticum exportet, contra legem facit, qui farinam alio deponat. Baldus in *L. Non dubium. C. De legibus. ff. l. Quod non ratione. ff. eodem titulo.* Et ita iudicatum fuisse testatur Ripa in *trattato. De peste. cap. De remedijs ad conservandam libertatem, num. 45.* Idem sentit Franciscus Marcus *decis. 252. ff. 240 tom. 2.*

Nono quaeritur, An mutuum finiatur, cum debitor petuntium, vel famulum satis fidelem, & diligentem ad creditorem mittit, ad quem tamen fortuito perlatum non est? Respondeo, minime finiri; quia mutuum cum fortuito petit, non creditorem perit, sed debitorem, ut est communis opinio Doctorum in *L. Incendium. C. Si certum petatur. ff. l. Quod se. ff. de rebus cred. ff. cap. Significans, de pignorijs. Secus si nuncijs, vel famulus esse creditus, ut utique, creditore, scilicet, & debitoris, consensu; vel si a creditore missus, mandato, vel nomine ipsius mutuum a debitore peteret, & acciperet, ut ad creditorem perferret, tunc enim si res dolo, vel culpa nuncijs, vel famuli, vel casu interiens, sibi imputet creditor, qui non satis fidum, & idoneam mittitrum elegit.*

### De dandi mutui precepto, & obligatione.

#### CAPUT XI.

PRIMO quaeritur, An sit aliquod dandi mutui preceptum? Respondeo cum Conradus de contractibus, qu. 19. conclus. 2. esse preceptum huiusmodi, quia est opus & officium charitatis ad indigentium necessitatem subueiendam. Deinde *Luce. 6.* Christus Dominus dixit: [ Mutuum date, nihil inde sperantes. ] Vbi quamuis illa verba, (Mutuum date) coalitum significent; & illa (nihil inde sperantes) preceptum, ut insinuare videtur Urbanus III. in *cap. Consulatus, de Vfur.* nihilominus tamen ea, de quibus in sacris litteris datur nobis consilium, aliquando in legem, & preceptum veniunt: eo quod necessitas interdum occurrat, cui subuenire debemus. Accedit, quod preceptum habemus eleemosynam largiendi, ut in alio loco ostendi, ergo etiam dandi mutuum: nam plus est donare, quam mutuum dare.

Secundo quaeritur, quando nos precepto dandi mutuum obligemur? Respondet Conradus de contractibus, qu. 19. conclus. 4. in duobus casibus nos obligari: in mutuum, cum alter extremam necessitate premitur, & petit mutuum a nobis. Deinde, quando vehementer indiget, & mutuum petit. Vehementer indigere dicitur is, cuius vita & salus, libertas, vel honor maxime petuntur. Dicitur is, & mutuum petit, quia si absolutum eleemosynam peteret, obligaretur ad dandum, nec impleremus preceptum dandi eleemosynam mutuo dando, ut alio in loco contra aliquos doctores. Velut, si ille simpliciter indigeret, nec alibi, vel aliunde haberet bona, ex quibus mutuum solueret: neque vero vi-la probabilis spes esset illi habendi aliquid in futurum tempus.

Tertio quaeritur, An in magna annonae penuria dantes officio Iudicis compelli queant ad mutuum dandum? Respondeo, posse; quia commune bonum privato anteponitur. Deinde, quia Glossa in *cap. Sicut, in verb. Usuraria.*